

Türkiye için İklim Değişikliği Problemleri ve Çözümleri

ANDREAS MARAZIS: Herkese merhaba, ben Andreas Marazis, “ENC Derinlemesine Podcast”inin sunucusuyum. Bugünün özel podcastı ENC Gelecek Değerler Eğitim Programı: “Fikir yapıcılar ve gençlik liderleri arasında Türkiye’deki Avrupa duyarlılığı”nın bir parçası. Program; Fredrich-Naumann Vakfı- Türkiye Ofisi, İsveç Dışişleri Bakanlığı ve İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV) tarafından destekleniyor. Aralık 2018’de bir hafta süren eğitim programı için Brüksel’i ziyaret eden ve fikir alışverişinde bulunan 4 genç uzman, İstanbul, Ankara, Adana ve Eskişehir’deki dört akademik kurumda genç üniversite öğrencilerinden oluşan büyük bir seyirci kitlesine halka açık konferanslar verdi ve bu konferanslarda ticaret, çevre, değerler ve medya ile alakalı sorunlara değindiler.

AM: Bugünkü konuşmayı özellikle Türkiye'ye odaklanarak iklim değişikliğinin su ve gıda güvenliği ile ilişkisini kavrayarak sürdürülebilir bir dünyaya nasıl ulaşılacağına ayırdık. Programımıza katılan dört genç liderden biri olan, TEMA Vakfı’nda Proje Koordinatörü olarak çalışan ve Adana’da bulunan Çukurova Üniversitesi’nde ders veren Dr. Tuğba Ağaçayak’ı ENC Derinlemesine Podcast’ta ağırlamaktan memnuniyet duyuyorum. ENC Derinlemesine Podcast’ine hoş geldin Tuğba!

TUĞBA AĞAÇAYAK: Merhaba Andreas.

AM: İlk olarak “İklim değişikliği, sera gazı emisyon azaltımı ve adaptasyon konularına ilişkin olarak Türkiye’nin çabalarını nasıl buluyorsun?” sorusuna odaklanarak konuşmamıza başlamak istiyorum.

TA: Türkiye, Akdeniz Havzası’nda yer alan bir ülke ve bildiğiniz gibi IPCC’ye göre Akdeniz Havzası, iklim değişikliği açısından en kırılgan bölgelerden biri ve bölgedeki sıcaklık artışı dünyadaki ortalama sıcaklık artışından 0,4 derece daha fazla. Türkiye’de 2018’de sıcaklık artışı 2,2 derece civarındaydı. Yani bu artış küresel sıcaklık artışı ortalamasından daha fazla. Türkiye kuraklık, sel gibi birçok problem yaşıyor ve şiddetli yağışlar meydana geliyor. Uç iklim olaylarının sayısı hızla artıyor. Örnek vermek gerekirse, 2000-2016 yılları arasında yapılan bir araştırmaya göre 2000 yılında uç iklim olaylarının sayısı 141 civarındayken, 2015’te bu olayların sayısı 730 civarında. Bu yüzden çok ciddi bir maddi kayıp var. Meteoroloji Genel Müdürlüğü’ne göre bu uç iklim olaylarına karşı artık bir şeyler yapmalıyız.

AM: Anlıyorum ancak bir şeyler yapılması gerektiğini söylediğiniz için soruyorum. Eğer Türkiye iklim değişikliğiyle mücadele etmek istiyorsa, neden Meclis Paris Anlaşması’nı onaylamadı?

TA: Türkiye kabul edildiği üzere gelişmekte olan bir ülke ama aynı zamanda bir OECD ülkesi. Ayrıca Türkiye UNFCCC’de Annex 1 ülkeleri listesinde. Türkiye’nin gelişmekte olan bir ülke olduğu ve UNFCCC altındaki özel koşullarını kabul ettirmek istediği yıllarca tartışıldı ve Birleşmiş Milletler (BM) tarafından da Türkiye’nin özel koşulları kabul edildi. Türkiye sera gazı emisyonlarını azaltamayacağı, daha fazla kalkınması gerektiği ve tarihi bir sorumluluğumuzun olmadığı

konusunda fikirlerini her zaman belirtti. Ancak Paris Anlaşması'na göre INDC, Annex Listesi'ne göre çok daha önemli ancak Türkiye buna çok önem vermiyor. Yani Türkiye'deki sera gazı emisyonu azaltma oranı hedefi çok da iyi değil, emisyonları iki katına çıkarmak gibi aslında. Türkiye diyor ki eğer Paris Anlaşması'nı onaylarsak, emisyonları vadettiğimizden de fazla düşürmek zorunda kalabiliriz. Bu yüzden INDC*'miz üzerinde değişiklikler yapmak durumunda kalabiliriz. Bunun için ve sera gazı emisyonlarını azaltmak için Yeşil İklim Fonu* adı verilen finansal desteğe ihtiyacımız var. Bu yüzden de Türkiye olarak Paris Anlaşması'nı finansal anlamda borçlanmamak için onaylayamıyoruz. Avrupa Birliği için resmi aday ülke ve OECD üye ülkesi olarak çevresel anlaşmalar politika yapımı açısından merkezde olmalı. AB Paris Anlaşmasını uygulama yönünden daima büyük bir rol oynadı. Türkiye de INDC'sini değiştirmeli, Paris Anlaşmasını da onaylamalıdır.

AM: Bir şeyi açıklığa kavuşturmak istiyorum. Türkiye Yeşil İklim Fonu'na erişim için uygun mu?

TA: Hayır, Türkiye bu fona erişim için uygun değil.

AM: Pekâlâ, sadece bu podcasti dinleyenler için bu konuyu açığa kavuşturmak istedim. Peki, Paris Anlaşması ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasındaki ilişki nedir? Yani, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açısından Türkiye'nin durumu nedir?

TA: SKH* ve Paris Anlaşması arasında birçok bağlantı bulunuyor. Özellikle "Sıfır Açlık" hedefi. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ülkelerin Paris Anlaşması'na sunduğu ulusal katkılarla bağlantılara sahip ve Ulusal Katkı Hedefleri'nde "sera gazı azaltım hedefi", "adaptasyon hedefi" gibi hedefler ortaya koyuyorlar. Bu bakımdan, "sıfır açlık" hedefine baktığımızda, farklı ülkelerin ulusal katkı hedeflerinde 852 tane sürdürülebilir kalkınma hedefi bağlantısı mevcut. Örnek olarak SKH-6, temiz su ve sıhhi koşullar hedefine baktığımızda da 639 (NDC) bağlantısı görüyoruz. Yani hem SKH hem de Paris Anlaşması, iklim değişikliğini azaltma ve adaptasyonu gerektiriyor. Bildiğiniz gibi Türkiye, herkes için iklim değişikliğiyle mücadele, eşitsizlikle savaşmak ve yoksulluğun bütün türlerini yok etmek amacıyla olan diğer ülkeler gibi SKH'yi onaylıyor. SKH, daha önce Milenyum Kalkınma Hedefleri (MDG) idi. Ama şimdi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, çevresel farkındalığa yönelik politikaları da içeriyor. Ayrıca Türkiye 2016'da Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu'nda SKH'lere ilişkin ilerlemeyi sunmada gönüllü bir ülkeydi.

TA: Ama Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini uygulamak daha önemli, yani bunlar sadece hedef gözüyle bakılmamalı ve bütün detaylarıyla uygulayabilmeliyiz.

AM: Anlıyorum, eğer zamanımız varsa bir soru daha eklemek istiyorum. Su ve gıda güvenliği ile ilişkili olarak iklim değişikliği söz konusu olduğunda Türkiye için bunun etkilerinin neler olduğunu bilmek istiyorum. Temelde, ana zorluklar nelerdir?

TA: Türkiye, ciddi anlamda su stresi yaşayan bir ülke ve iklim tahminlerine göre 2050'ler sonrasında su kıtlığı çeken bir ülke olabiliriz. Bu bağlamda en önemli bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi. Bu bölgede Fırat ve Dicle bulunuyor. Fırat ve Dicle en

önemli havza çünkü su potansiyeli en yüksek olan havza burası. Burada başka önemli bir konu ise Suriye ve Irak'la sınır olmamız. Bu ülkeler de Fırat ve Dicle'den su alıyorlar. Dolayısıyla iklim değişikliği ilerde su güvenliği açısından probleme neden olabilir. Bu yüzden, su kaynaklarımızı planlamak için geleceği ciddi anlamda düşünmeliyiz çünkü bu aynı zamanda bölgedeki gıda güvenliğini de etkiliyor. Aslında bu bütün Türkiye için geçerli, çünkü temel ihtiyaçlarımızı bu bölgeden sağlıyoruz. Bu yüzden artan nüfus, artan sıcaklık ve azalan yağışa rağmen yeterli su ve gıdayı sağlamak ve iklim değişikliğiyle mücadele edebilmek için bazı önlemler almalıyız. Çünkü artan sıcaklıklar ayrıca su potansiyelini de düşürüyor.

AM: Anlıyorum, yani gıda sıkıntısı açısından büyük bir risk var.

TA: Evet, bu bölgede hem su hem de gıda açısından risk var. (Tuğba)

AM: Pekâlâ, konuşmamızı sana göre iklim değişikliği denince Türk Hükümeti'nin atması gereken üç önemli hamlenin ne olduğunu sorarak bitirmek istiyorum. Fikrince öncelikler hangileridir?

TA: Önceliklerden ilki Paris Anlaşması'dır. Paris Anlaşması'nı onaylamalıyız, enerji sektörüne sera gazı azaltma hedefleri koymalıyız çünkü bu sektör Türkiye'de en çok kirliliği yaratan sektör ve sera gazlarının %73'ü enerji sektöründen geliyor. Ayrıca Türkiye enerjide dışa bağımlı bir ülke çünkü hala fosil yakıt kullanıyoruz ve bu da enerjimizin %88'ini oluşturuyor. Fosil yakıtın da çoğu diğer ülkelerden geliyor. Bu yüzden, yenilenebilir enerji sistemimizi ve yenilenebilir enerjiyi nasıl artırabileceğimizi düşünmeliyiz çünkü şu anda sadece %12 civarında bir yenilenebilir enerji oranımız var ve biliyoruz ki Türkiye'nin Güneş ve Rüzgâr enerjisi gibi alanlarda çok daha büyük bir potansiyeli var; bu bağlamda, Paris Anlaşması'nın hedeflerine uymak için bu yenilenebilir enerji kullanımını artırmalıyız.

AM: Peki, Tuğba, bu ilginç konuşmayı gerçekleştirdiğimiz, fikirlerini bizimle paylaştığın ve iklim değişikliğiyle ilgili olarak oluşan sorunlarla başa çıkmak için Türk Hükümeti'nin alması gereken kesin tedbirleri belirttiğin için sana teşekkür etmek istiyorum. Ben Andreas Marazis ve ENC Derinlemesine Podcast'i dinlediniz.

Kısaltmalar:

***IPCC:** Intergovernmental Panel on Climate Change (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli)

***OECD:** Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

***UNFCCC:** The United Nations Framework Convention on Climate Change (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi)

***Annex 1 Ülkeleri:** 36 sanayileşmiş ülke ve geçiş ekonomileri UNFCCC'nin Annex 1 listesinde.

***INDC:** Intended Nationally Determined Contribution (Milletçe İstenen Kararlaştırılmış Katkılar)

*SKH: Sürdürülebilir Kakılınma Hedefleri.